

BIULETYN KOWIEŃSKI

W I L B I

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) MAŁA POHULANKA 10—7.

Nr. Wilno, dnia 11 kwietnia 1935 r. 1263.

T r e ś ć n u m e r u:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

Dz. Str.

1. Pogłoski na temat wzajemnej wymiany not protestacyjnych pomiędzy Litwą i Niemcami.-	I.	1.
2. Zbliżenie francusko-bałtyckie.-	"	"
3. Dyrektor J.Łapenas o litewsko-sowieckich stosunkach handlowych.-	"	"
4. Na froncie współpracy bałtyckiej.-	"	"
5. Prof. Bałtruszajtis laureatem Akademii Francuskiej.-	"	"
6. Nowy sekretarz poselstwa holenderskiego.-	"	"
7. Kandydatura J. Nawakasa na stanowisko posła lit. w ZSRR.	"	"
8. Dokoła litewsko-łotewskiego traktatu handlowego.-	"	"
9. Dokoła rokowań handlowych Litwy z Francją, Belgją i Czechosłowacją.-	"	"
10. "La revue et Riga et des Paris Baltiques" o Kownie.-	"	2.
11. Cykl odczytów o Wilnie.-	"	"

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

12. Dokoła rozłamu partji ludowców.-	III.	"
13. Organizacja obrony przeciwlotniczej w Litwie.-	"	"
14. Dokoła ustąpienia prof. M. Birżyski ze stanowiska prezesa Z.W.W.-	"	3
15. Wizyta rektora Romera u prezydenta Smetony.-	"	"
16. Ustawa o Instytucie Naukowym.-	"	"
17. Reforma szkolnictwa w Litwie.-	"	"
18. Zakaz podwyższania cen.-	"	"
19. Oświadczenie filistrów w związku atejtininków w sprawie napaści prasowych.-	"	"

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

20. Nowy gubernator Kraju Kłajpedzkiego.-	VII.	"
21. Skarga kasacyjna Neumanna i Sassa.-	"	4.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOSCI NARODOWYCH.

K r o n i k a .

22. Sprawa wykluczenia redaktora "Dnia Polskiego" p. Bohdana Paszkiewicza z Lit. Syndykatu Dziennikarzy.-	IV.	"
23. Zakaz dorocznego zgromadzenia T-stwa Oświaty w Poniewieżu.-	"	"

BULETYN KOWIEŃSKI

Wino, dnia 11 kwietnia 1955 r. 1955.

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ

K r o n i k a .

- Dr. Stry.
1. Pogłoski na temat wzajemnej wymiany not protestacyjnych pomiędzy Litwą i Niemcami.
 2. Zbliżenie francusko-bałtyckie.
 3. Dyktando J. Rapana o litewsko-sowieckich stosunkach handlowych.
 4. Na froncie współpracy bałtyckiej.
 5. Prof. Bałtuszajtis Januszem Akademii Francuskiej.
 6. Nowy sekretarz poselstwa polskiego.
 7. Kandydatura J. Nowaka na stanowisko posła lit. w ZRR.
 8. Dokład litewsko-fotelewskiego traktatu handlowego.
 9. Dokład rokowań handlowych Litwy z Francją, Belgią i Czechosłowacją.
 10. "Le revue et l'avis de des Paris Baltpress" o Kowie.
 11. Cykl odczytów o Litwie.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WNEŠTNIEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE

K r o n i k a .

12. Dokład parliam partii ludowej.
13. Organizacja obrony przeciwlotniczej w Litwie.
14. Dokład następnego prof. M. Bityszki ze stanowiska prezesa Z. W. W.
15. Wybór rektora Romera u prezesa Smetony.
16. Ustawa o Instytucie Naukowym.
17. Reformy szkolnictwa w Litwie.
18. Zakaz podwyższania cen.
19. Oświadczenie filistrów w związku zjeżdźników w sprawie napadów przemyślnych.

VII. SPRAWY KLASZEDZKIE

K r o n i k a .

20. Nowy gubernator Krystu Kiszpiedzkiego.
21. Skarga klasycy na Niemana i Sasa.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH

K r o n i k a .

22. Sprawa wyłączenia redaktora "Dnia Polskiego" p. Bohdana Paszkiewicza z Lit. Syndykatu Dziennikarzy.
23. Zakaz dorocznego zgromadzenia T-stwa Oświaty w Poniewieżu.

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

Pogłoski na temat wzajemnej wymiany not protestacyjnych pomiędzy Litwą i Niemcami. Prasa kowieńska z 8.IV.35 r. donosi, iż według wiadomości prasy zagranicznej rząd litewski rządowi niemieckiemu doręczył notę protestacyjną, w związku z antylitewskimi demonstracjami w Niemczech oraz antylitewską kampanją, prowadzoną w prasie w Radjo niemieckiem. Z tych samych źródeł donoszą, że rząd niemiecki doręczył rządowi lit. notę w sprawie demonstracyj antyniemieckich w Litwie.

Zbliżenie francusko-bałtyckie. "L.Aidas" Nr.82 z 9.IV.1935 r. donosi z Paryża, iż dnia 8 b.m. komitet francusko-bałtycki w Paryżu wydał obiad, mający na celu zbliżenie i zacieśnienie stosunków francusko-bałtyckich. W obiedzie wzięli udział min. Marin, posłowie Litwy, Łotwy i Estonji, lit. attache wojskowy gen. Gerulajtis i in. Minister Marin w przemówieniu swem zaznaczył, iż pragnąc zachować pokój, wszystkie narody, które dotrzymują danego słowa, były dostatecznie silne i zagwarantowały poszanowanie paktom i umowom. Poseł lit. w Paryżu, Klimas, w imieniu państw bałtyckich podziękował p.min. Marinowi i zapewnił, że państwa bałtyckie sympatyzują z Francją nie tylko w sprawach politycznych, lecz także łączą z cywilizacją francuską swą ewolucję intelektualną i artystyczną.

W dniu 31 maja r.b. odbędzie się inauguracyjne posiedzenie centralnego komitetu francusko-bałtyckiego, któremu przewodniczyć będzie p. Bastide. Po posiedzeniu odbędzie się śniadanie z udziałem min. Laval'a.

Dyrektor J. Łapenas o litewsko-sowieckich stosunkach handlowych. Prasa kowieńska z 8.IV.1935 r. donosi, iż jeden z uczestników delegacji lit. do Moskwy, J. Łapenas w odczycie wygłoszonym w Izbie Rolniczej, mówił o możliwości rozszerzenia stosunków handlowych z Sowietami. Dr. Łapenas wyraził zdanie, iż właśnie obecnie jest odpowiednia chwila dla rozszerzenia wzajemnych stosunków handlowych pomiędzy Litwą a Sowietami. Przyjaźń lit.-sowiecka, oświadczył dyr. Łapenas, jest uzasadniona i powinna być trwała, a żadne przygodne prądy nie powinny na nią wpływać. Zacieśnienie stosunków handlowych z Sowietami, nie pociągnie ujemnych skutków dla stosunków handlowych Litwy z innymi krajami.

Na froncie współpracy bałtyckiej. Prasa kowieńska z 8.IV.1935 r. donosi, iż komitet bałtycki sióstr miłosierdzia na posiedzeniu w Kownie uchwalił zwrócić się do zarządu Bałtyckiego Czerwonego Krzyża w sprawie zorganizowania wspólnych kursów dla instruktorek pierwszej pomocy trzech krajów. Prof. Bałtruszajtis laureatem Akademji Francuskiej. Prasa kowieńska z 8.IV.1935 r. donosi, iż "L'Academie Française de suscription et des belles lettres" przyznało docentowi Uniwersytetu W.W. dr. J. Bałtruszajtisowi II nagrodę za pracę "Etudes sur l'art medievale en Arménie et en Géorgie".

Nowy sekretarz poselstwa holenderskiego. Prasa kowieńska z 8.IV.1935 r. donosi, iż sekretarz poselstwa holenderskiego w Litwie baron de Tallandt został przeniesiony na inne stanowisko. Na jego miejsce został mianowany J.V.M. Inouck Hurgronje.-

Kandydatura J. Navakasa na stanowisko posła lit. w Z. S. R. R. "Liet. Zinios" Nr.81 z 8.IV.35 r. dowiadują się, iż według informacji "Siegodnia" b. gubernator Kraju Kłajpedzkiego, J. Navakas, zostanie mianowany na stanowisko posła lit. w Z.S.R.R.

Dokoła lit.-łotewskiego traktatu handlowego. "Liet. Zinios" Nr.82 z 9.IV.1935 r. dowiadują się ze źródeł wiarygodnych, iż podjęto już oficjalne przygotowania do podpisania lit.-łotewskiego traktatu handlowego. Podpisana zostanie jedna wspólna umowa handlowa oraz osobna umowa klerynkowa. Podpisanie umów tych nastąpi w tych dniach w Kownie.

Dokoła rokowań handlowych Litwy z Francją, Belgją i Czechosłowacją. "Rytas" Nr.81 z 8.IV.35 r. donosi, iż w maju r.b. Litwa podejmie narady handlowe z Francją, Belgją i Czechosłowacją.-

"La revue et Riga et des Paris Baltiques" o Kownie. "Liet.Aidas" Nr.82 z 9.IV.35 r. donoszą, iż wydawane w Rydze pismo "La revue et Riga et des Paris Baltiques" zamieściło artykuł p.Henry de Chambon o Kownie. Cykl odczytów o Wilnie. "Liet.Aidas" Nr.82 z 9.IV.1935 r. donosi, iż niedawno odbyło się walne zebranie Litwinów wileńskich, w czasie którego zreorganizowano i uaktywniono statut Związku Litwinów wileńskich oraz utworzono fundusz samopomocowy. Nadto postanowiono zorganizować cykl odczytów poświęconych sprawom ekonomicznym i społecznym Wilna. Odczyt o faunie wileńskiej. "Liet.Zinios" Nr.82 z 9.IV.35 r. donoszą, iż z inicjatywy akademickiego oddziału Zw.Wyzw.Wilna w dniu 9.IV.r.b. prof.T.Iwanauskas wygłosi na Uniwersytecie Kowieńskim odczyt o faunie wileńskiej.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

Dokoła rozkładu partji ludowców. "Liet.Aidas" Nr.80 z 6.IV.35 r. donosi, iż kilku opozycjonistów w Komitecie centralnym partji ludowców rozesłało członkom komitetu, za pośrednictwem rejenta, wezwanie na posiedzenie komitetu. Posiedzenie wyznaczone zostało na 5.IV.r.b. w sali Varpasa. Mimo wszelkie trudności czynione przez zwolenników partji ludowców /np.odmówienie sali Varpasa/ zebranie doszło do skutku. W czasie posiedzenia na stanowisko prezesa centralnego komitetu partji został obrany p.Wacław Statkiewicz, oficer rezerwy, wiceprezes został rolnik, Zelski, sekretarzem - W. Cybulski i skarbnikiem - K.Szaftenis. Nadto uchwalono zwołać zjazd partji na dzień 28 kwietnia r.b. Na zjeździe tym mają być ustalone wytyczne działalności związku ludowców. Obecnie, oświadcza "Lietuvos Aidas" związek ludowców posiada dwóch prezesów, wzajemnie nieuznających się. Odłam opozycjonistów kwestjonuje legalność obrania M.Slezeviciusa na prezesa komitetu centralnego partji, gdyż w wyborach wzięła udział jedynie część członków komitetu.

W związku z powyższą wiadomością organ związku ludowców "Liet.Zinios" Nr.81 z dn.8.IV.r.b. donosi, iż wbrew twierdzeniom "Liet.Aidas" na powyższe zebranie nie przybył ani jeden członek centr. komitetu związku. Na zaproszenie Cybulskiego, Szaftenisa i Statkiewiciusa przybył jedynie Zaleski, który nie jest członkiem centr. komitetu zw.ludowców. Czwórka ta w jakimś hotelu zebrała się i podzieliła między siebie funkcje. Była to więc mała afera. Poza tem "Liet.Aidas" informuje czytelników o jakichś 15 obranych członkach centr.komitetu zw.ludowców, gdy tymczasem obrano za ledwie 9 członków tego komitetu, których w ciągu roku nikt nie zakwestjonował. Cała "nielegalność" polegała na tem, iż Cybulski został wydalony ze związku. Na zakończenie "Liet.Zinios" zaznaczają, iż "Liet.Aid." wcale niepotrzebnie cieszy się z tego "rozkładu".

Organizacja obrony przeciwlotniczej w Litwie. "Lietuvos Aidas" Nr.81 z 8.IV.1935 r. donosi, iż przy M-stwie Obrony Krajowej został zorganizowany sztab obrony przeciwlotniczej, który zajął się sprawą bezpieczeństwa kraju. Sztab kieruje obroną czynną i bierną. Obroną czynną kieruje M-stwo Obr.Krajowej przez nabycie środków odparcia ataków. Dla zarządzania obroną bierną ludności cywilnej zostanie założona przy M-stwie Obr.Kraju komisja ministerjalna z przedstawicieli ministerstw: Srp.Wewn., Oświaty i Komunikacji. Prezesa komisji mianuje min.Obrony Kraju. Na prowincji i w miastach powiatowych zostaną założone komitety obrony przeciwlotniczej, funkcjonujące przy urządach naczelników powiatowych, lub samorządach powiatowych. Utworzony również zostanie związek obrony przeciwlotniczej, opiekę nad którym rozstroczy Aeroklub. Prof.Zemajtis opracowuje projekt statutu tego związku. Od kilku firm zagranicznych otrzymano oferty, w sprawie zaopatżenia ludności cywilnej w maski gazowe, zaś M-stwo Obr.Krajowej wkrótce przystąpi do produkcji masek gazowych w warsztatach krajowych. Dziesiątki tysięcy masek rzucone zostaną na rynek. Cena masek będzie przystępna. Specjalna ustawa zarządzi budowanie schronów przeciwgazowych w domach prywatnych oraz schronów zbiorowych. Wkrótce komendant m.Kowna ogłosi rozporządzenie o gaszeniu światła podczas próbnych ataków lotniczych. Odbędą się również ćwiczenia

ludności cywilnej w nakładaniu masek i chronieniu się przed gazem. Odpowiednie instytucje zainteresowały się wynalazkiem studenta Pietrajtisa, chroniącym mieszkanie przed przenikaniem gazu.

Dokoła ustąpienia prof. M. Birżyszki ze stanowiska prezesa Zw. Wyzw. Wilna "Liet.Aid." Nr.81 z 8.IV.1935 r. donosi, iż w związku z nawałem prac naukowych i literackich prof. M. Birżyszka usuwa się od pracy społecznej na czas dłuższy zamierza wyjechać. W dniu 7 b.m. ustąpił on ze Związku Wyzwolenia Wilna a na stanowisko prezesa został powołany już w dniu 2 b.m. dyrektor Dep. Kultury, A. Juszkas. W najbliższym czasie prof. Birżyszka zamierza ustąpić również z innych organizacji społecznych.

Wizyta rektora Romera u prezydenta Smetony. Prasa kowieńska z 8.IV.1935 r. donosi, iż rektor Uniwersytetu Kowieńskiego rektor Romer w tych dniach został przyjęty przez prezydenta Smetonę i odbył z nim dłuższą rozmowę na tematy uniwersyteckie. Poruszona również została kwestja ostatnich wypadków na Uniwersytecie. Tegoż dnia premier Tubelis przyjął delegację studentów.

Ustawa o Instytucie Naukowym. - Prasa kowieńska z 8.IV.1935 r. dowiaduje się, iż M-stwo Oświaty opracowuje materiały do ustawy o Instytucie Naukowym, który ma być utworzony w Litwie w 1937 r.

Reforma szkolnictwa w Litwie. "Liet.Žin." Nr.82 z 9.IV.35 r. donoszą, iż M-stwo Oświaty rozesłało w dn.8. b.m. do wszystkich szkół średnich okólnik, w którym powiadamia wszystkich o zatwierdzeniu projektu reformy szkolnictwa, która zostanie wprowadzona w życie z dn.1 sierpnia 1935 r. Zgodnie z okólnikiem średnie zakłady naukowe zostaną zastąpiono 7-klasowymi, zaś od Nowego Roku zostaną wprowadzone 6-oddziałowe, zamiast obecnych 4-oddziałowych. W wyniku tego nauczanie w szkołach średnich i początkowych łącznie trwać będzie 13 lat, zamiast, jak dotychczas lat 12. Od nowego roku szkolnego zostanie zawieszono przyjmowanie uczniów do klasy pierwszej, gdyż klasa ta zostanie zniesiona.

Zakaz podwyższania cen. Prasa kowieńska z 9.IV.1935 r. donosi, iż w dniu 8 b.m. inspektor cen, Kurkauskas, wydał rozporządzenie zakazujące bezpodstawne podnoszenie cen.

Reorganizacja przedsiębiorstw samorządowych. "Lietuvos Žinios" Nr.82 z 9.IV.35 r. donoszą, iż burmistrz kowieński powołał do życia dyrekcję przedsiębiorstw samorządowych, na czele której stanął inż. Riskorski.

Oświadczenie filistrów związku atejtininków w sprawie napaści prasowych. "Rytas" Nr.82 z 9.IV.35 r. zamieszcza następującej treści oświadczenie filistrów zw. atejtininków: Wobec powtarzających się napaści prasy przeciwko autorytetowi biskupów lit. zasadom wychowania katolickiego oraz atejtininkom, - związek filistrów atejtininków na konferencji odbytej w dniu 7 b. m.:

1. ze szczególną serdecznością wyraża przywiązanie do swych pasterzy oraz podkreśla postanowienie starannego wykonywania ich wskazówek,

2. Wyraża żdziwienie spowodu niekulturalności tych pism, które przy pomocy zmyślonych pogłosek oskarżają przywódców katolików litewskich i w tak ciężkiej dla narodu litewskiego chwili zasiewają w społeczeństwie litewkiem niezgodę.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

Kronika.

Nowy gubernator Kraju Kłajpedzkiego. "Rytas" Nr.81 z dn.8.IV.1935 r. donosi, iż według informacji "Siegodnia" nowy gubernator Kraju Kłajpedzkiego major w rezerwie, Kurkauskas, w tych dniach przejmie w swe ręce Gubernaturę kłajpedzką, jednak do urzędowania przystąpi dopiero po Wielkiejnocy, a to dlatego, iż zmuszony jest doprowadzić do końca plan kontroli cen. W chwili obecnej w Kłajpedzie prowadzone są energiczne pertraktacje w sprawie utworzenia Dyrektorjatu, któryby posiadał zaufanie Sejmiku i jednocześnie był możliwy do przyjęcia przez lit. władze centr. W pertraktacjach tych jakoby ma wziąć udział hr. Zubow.

Na stanowisko inspektora cen ma być wyznaczony agronom Varakois. "Rytas" potwierdza wiadomość, iż b.gubernator Kraju Kłajpedzkiego ma być wyznaczony na stanowisko posła lit. w Moskwie na miejsce Bałtruszajtisa, który oddawna już zabiega o dymisję.-

S k a r g a k a s a c y j n a N e m a n n a i S a s s a.
Prasa kowieńska z 8.IV.35 r. dowiaduje się, iż część skazanych w sprawie Neumanna i Sassa, w tej liczbie Neumann, Sass, Ropp, Dresler, Redemacher, Bertulaj oraz skazani na karę śmierci za zabójstwo Jesuttisa i usiłowanie dokonania zamachu na Loppsa, upoważnili swych obrońców do złożenia skargi kasacyjnej do Trybunału Najwyższego.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOSCI NARODOWYCH.

K r o n i k a .

Sprawa wykluczenia redaktora "Dnia Polskiego" p.Bohdana Paszkiewicza z Lit. Syndykatu Dziennikarzy."Dzień Polski" Nr.30 z dn.3.IV.1935 r. doniósł, iż umieszczoną w ostatnim numerze lit.pisma humorystycznego "Kuntaplis" karykatura /Marszałka Piłsudskiego, kłaniającego się Hitlerowi, Red."Biul.Kow."/, wywołała w polskim społeczeństwie wielkie oburzenie. Jak słyhać pewien student Polak, udał się do jednego z redaktorów-wydawców "Kuntaplis" i wyraził mu swój protest w formie równie dosadnej, jak dotkliwej.

W związku z zamieszczeniem powyższej wzmianki przez "Dzień Polski", "Liet.Aidas" Nr. 82 z 9.IV.1935 r. donosi, iż litewski Związek Dziennikarzy na posiedzeniu w dniu 8.IV.r.b. po rozważeniu sprawy wiadomości zamieszczonej na łamach "Dnia Polskiego" Nr.30 z 3.IV.35 r., w którym usprawiedliwiony został huligański napad na jednego z dziennikarzy, - związek postanowił naczelnego redaktora "Dnia Polskiego" B.Paszkiewicza usunąć ze Związku Dziennikarzy.

Na temat tej sprawy "Rytas" Nr. 82 z 9.IV.1935 r. pisze, iż zamieszczanie karykatur tego rodzaju praktykowane jest we wszystkich pismach. Cóż więc mogło wywołać tak wielkie oburzenie Polaków litewskich, o którym pisze "Dzień Polski" Nr.31. Widocznie wydało im się, że wysmiewana jest osoba Marszałka Piłsudskiego, wobec tego dwaj studenci Polacy postanowili zemścić się za obrazę Marszałka. Wystąpienie "Dnia Polskiego" na temat oburzenia społeczeństwa polskiego w Litwie, winno zainteresować społeczeństwo litewskie, gdyż część społeczeństwa polskiego w Litwie dowiodła w tej sprawie, że jego uczucia patriotyczne zwrócone są nie w stronę ziemi litewskiej, lecz w stronę Marszałka Piłsudskiego i jego dążeń, - z których jedno zagarnięcie Wilna, zostało już osiągnięte. Oburzenie "Dnia Polskiego" oraz napad studentów-Polaków wywoła oddźwięk w sercach Litwinów, zaś rządowi litewskiemu da możliwość zastanowienia się, czy właściwym było reformowanie ustawy o reformie rolnej i zwiększanie "placówek" polskich. Czy nie należało postąpić z temi "placówkami" tak, jak Łotysze i Estonczycy postąpili z placówkami niemieckimi. Nie omylimy się, oświadczając w dalszym ciągu "Rytas", jeśli powiemy, iż oburzenie Polaków litewskich nie miałyby miejsca, gdyby nie arogancie pogroźki niemieckie wobec Litwy w związku ze sprawą wywrotowców kłajpedzkich, bo przecie psychologja ludzi odważnych tego typu, którzy powiadają "puskaj moi oślinnyje kopyta znajut" jest ogólnie znana.

Z a k a z d o r o c z n e g o z g r o m a d z e n i a T - s t w a O ś w i a t y w P o n i e w i e ż u. "Dzień Polski" Nr.35 z 9.IV.35 r. donosi, że dn.7.IV. r.b. w lokalu gimnazjum polskiego w Poniewieżu zwołane zostało walne zgromadzenie członków T-stwa Oświata. Na przewodniczącego obrano p.Z.Szwojnickiego, na sekretarza p.E.Szymkiewiczównę. Podczas składania sprawozdania towarzystwa z ub.roku na żądanie przedstawiciela policji zebranie zostało zamknięte. Jako powód zamknięcia wysunięto opłacanie składek członkowskich przed zebraniem, co uważano za zbieraniem ofiar. Pozatem zarzucono obecność na zebraniu osób, które nie są członkami T-stwa.

...

123

1894.
1895.

17